

ARTUR KOPKA, DOROTA PIONTEK, MICHAEL MINKENBERG (red.)

DORADZTWO POLITYCZNE I LOBBING W PARLAMENTARNYM PROCESIE DECYZYJNYM

Polska i Niemcy
w perspektywie porównawczej

ARTUR KOPKA, DOROTA PIONTEK,
MICHAEL MINKENBERG

DORADZTWO POLITYCZNE I LOBBING W PARLAMENTARNYM PROCESIE DECYZYJNYM

POLSKA I NIEMCY
W PERSPEKTYWIE PORÓWNAWCZEJ

KRAKÓW – NOWY TARG 2018

Praca zbiorowa pod redakcją
Artura Kopki, Doroty Piontek i Michaela Minkenberg

Recenzent: dr hab. Agnieszka Hess, prof. UJ
Redakcja: Maciej Zweifel

Edycja polska na podstawie wydania niemieckiego:
*„Politikberatung und Lobbyismus im parlamentarischen
Entscheidungsprozess. Deutschland und Polen im Vergleich“*
by Artur Kopka, Dorota Piontek, Michael Minkenberg.
Copyright © 2018 Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH.
All Rights Reserved.

Copyright for polish edition © 2018 Wydawnictwo ToC

Publikacja współfinansowana ze środków
Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki
oraz Funduszu Małych Projektów (FMP)
w Euroregionie PRO EUROPA VIADRINA.

DEUTSCH	POLSKO
POLNISCHE	NIEMIECKA
WISSENSCHAFTS	FUNDACJA
STIFTUNG	NA RZECZ NAUKI

Europäische Union
Europäischen Fonds
für regionale Entwicklung

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Klein-Projekte-Fonds der Euroregion PRO EUROPA VIADRINA.
Barrieren reduzieren – gemeinsame Stärken nutzen.
Redukować bariery – wspólnie wykorzystywać silne strony.

Projekt okładki: Tomasz Kipka
Skład, łamanie, wersja cyfrowa, druk: Wydawnictwo ToC

Wydawca:
Wydawnictwo ToC, ul. Szaflarska 85
34-400 Nowy Targ
www.toc-editions.com

ISBN 978-83-952278-7-5 (wydanie drukowane)
ISBN 978-83-952278-8-2 (wydanie elektroniczne)

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne	9
ARTUR KOPKA, MICHAEL MINKENBERG, DOROTA PIONTEK	
Wstęp	13
<i>Doradztwo polityczne i lobbying w międzynarodowej perspektywie porównawczej</i>	
WERNER J. PATZELT	
Doradztwo polityczne i jego legitymizacja	43
DOROTA PIONTEK, ARTUR KOPKA	
Koncepcja kultury eksperckiej w problematyce doradztwa politycznego i lobbyingu	69
JAROSŁAW JAŃCZAK	
Pojęcie granicy w kontekście różnic pomiędzy doradztwem politycznym a lobbyingiem w politycznym procesie decyzyjnym	101
JAROSŁAW JAŃCZAK, ARTUR KOPKA	
Granica pomiędzy doradztwem politycznym a lobbyingiem w politycznym procesie decyzyjnym	117
<i>Interpretacja badań empirycznych</i>	
BARTŁOMIEJ BISKUP, KAMILA SCHÖLL-MAZUREK	
Instytucjonalne podstawy doradztwa politycznego oraz lobbyingu w polsko- niemieckim porównaniu	157

KAMILA SCHÖLL-MAZUREK, BARTŁOMIEJ BISKUP Doradztwo merytoryczne (policy advice) i doradztwo strategiczne (political consulting) w procesach doradztwa politycznego w Polsce i Niemczech w ocenie parlamentarzystów <i>Analiza porównawcza</i>	199
AGNIESZKA CIANCIARA, DOROTA STASIAK Rynek doradztwa politycznego i lobbingu z perspektywy polskich i niemieckich parlamentarzystów	229
ALEKSANDRA MOROSKA-BONKIEWICZ, KAMILA SCHÖLL-MAZUREK Organizacje pozarządowe w kontekście doradztwa politycznego i lobbingu w percepcji polskich i niemieckich parlamentarzystów	267
DOROTA PIONTEK, ARTUR KOPKA Doradztwo polityczne i lobbing w demokracji medialnej – mediatyzacja wiedzy eksperckiej jako element politycznego procesu decyzyjnego na przykładzie Polski i Niemiec	313
ARTUR KOPKA, MICHAEL MINKENBERG, DOROTA PIONTEK Doradztwo polityczne i lobbing w Polsce i Niemczech: wyniki badań i rekomendacje	333
Autorzy	351

Jarosław Jańczak

POJĘCIE GRANICY W KONTEKŚCIE
RÓŻNIC POMIĘDZY DORADZTWEM
POLITYCZNYM A LOBBINGIEM
W POLITYCZNYM PROCESIE
DECYZYJNYM

WPROWADZENIE

Rozważania prezentowanego projektu badawczego oraz wnioski z nich płynące mają zdefiniować i wytyczyć granicę między doradztwem politycznym a lobbingiem w politycznym procesie decyzyjnym w percepcji polskich i niemieckich parlamentarzystów. Zadanie to wymaga podjęcia refleksji nad przynajmniej trzema elementami: doradztwem politycznym, lobbingiem oraz granicą. Celem niniejszego opracowania jest zbudowanie aparatu pojęciowego oraz instrumentarium metodologicznego związanego z pojęciem granicy, rozgraniczeniem obydwu badanych pojęć oraz ukazaniem wzajemnych ich relacji.

Idea zaproponowanego sposobu spojrzenia na granicę między dwoma analizowanymi obszarami zakorzeniona jest w klasycznych badaniach nad granicami. Z uwagi na politologiczne i integracyjne pochodzenie naukowe autora, postanowił on wykorzystać dorobek

tych dziedzin w zakresie definiowania granic i relacji granicznych. Przeniesienie i dostosowanie refleksji nad granicami w obszarze doradztwa politycznego i lobbingu stało się pomysłem na innowacyjne wykorzystanie istniejącej wiedzy poprzez aplikację jej do nowego obszaru i znalezienie dla niej nieznanego wcześniej zastosowania.

Niniejszy artykuł składa się z siedmiu części. W kolejnych działach autor pokazuje ewolucję pojęcia granicy i jej transformację z geograficznego rozumienia w kierunku nauk społecznych, czego kwintesencją jest postrzeganie jej jako konstruktu społecznego. Następnie pokazuje debatę nad rozumieniem kategorii granicy oraz sposoby konstruowania strategii organizacji granicy. W kolejnym kroku rozpatrzone zostają sposoby tworzenia granic poszczególnych dyscyplin i kategorii, co pozwala na zdefiniowanie relacji granicznych pomiędzy nimi. Ostatnia część operacjonalizuje przedstawione modele i tworzy kontekst teoretyczny i metodologiczny w zakresie rozgraniczenia doradztwa politycznego i lobbingu dla dalszych badań, głównie o empirycznym charakterze.

GRANICE I STUDIA GRANICZNE

Wieloletnie tradycje akademickie badań nad granicami (Kolosov, 2005) manifestują się w ostatnich dekadach tzw. przesunięciem koncepcyjnym. Klasycznie wiązały się one z terytorialnością, państwowością i suwerennością. Granice stanowiące przedmiot badań geografów i politologów stały się jednak z czasem naukowo coraz ciekawsze dla przedstawicieli innych dyscyplin. Owocuje to próbami zbudowania własnej tożsamości dyscyplinarnej z osobnym aparatem teoretycznym i metodologicznym (Jańczak, 2013, s. 83; Newman, 2003). Renesans studiów nad granicami zainicjowany został wraz z upadkiem systemów komunistycznych w Europie i pojawieniem się w dyskursie politycznym idei „świata bez granic” (Agnew, 2003).

Zderzył się on wkrótce na gruncie empirycznym z krwawymi konfliktami granicznymi pomiędzy nowo powstającymi państwami, często w Europie. Jednocześnie jednak, wraz z dominacją konstruktywizmu w naukach społecznych, także granice zaczęto postrzegać w kategoriach konstruktu jako fenomen o socjokulturowym charakterze i dyskursywnej naturze, z komponentami kognitywnymi i symbolicznymi (Scott, 2013). Efektem było interdyscyplinarne podejście do badań nad granicami (Brunet-Jailly, 2005). Jak zauważa Vladimir Kolossov, „uznano, że granice są skomplikowanymi fenomenami społecznymi, związanymi z absolutnymi podstawami organizacji społeczeństwa i psychologią ludzką” (Kolossov, 2015, s. 612). Wprowadzono koncepcję *bordering*, oznaczającą „codzienną konstrukcję granic przez ideologię, mediację kulturową, dyskursy, instytucje polityczne, postawy i codzienne formy transnacionalizmu” (Scott, 2013). Dodatkowo elementem, który zaczął dominować w percepcji granic, jest koncepcja *borders in motion* (Konrad, 2015). Przy założeniu, że granice nie są statyczne, lecz dynamiczne, to w czasie poświęconej im analizie można zawsze spojrzeć na trzy ich aspekty: trwałość, przenikalność i liminalność. Każdy z nich okazuje się analizowalny w ujęciu przestrzennym, czasowym i społecznym (B/ORDERS, 2016).

Efektem opisanych zmian było odejście studiów nad granicami od badania wyłącznie (i głównie) granic państwowych na rzecz badania granic pomiędzy grupami społecznymi, etnicznymi, językowymi itd. Granica stała się nagle kategorią użyteczną w badaniu szerokiego spektrum procesów. Trend ten tworzy olbrzymi potencjał dla dalszego wykorzystania istniejącego zasobu wiedzy, np. w przypadku badania granic pomiędzy różnymi kategoriami, pojęciami czy zjawiskami, jak choćby doradztwo polityczne i lobbying.

GRANICA – W KIERUNKU KONCEPTUALIZACJI

Kluczową kwestią w obszarze rozgraniczenia doradztwa politycznego i lobbingu wydaje się być rozumienie pojęcia granicy. W kontekście opisanego powyżej przesunięcia koncepcyjnego w studiach granicznych i osadzenia samej granicy w konstruktywizmie społecznym, granica jawi się obecnie przede wszystkim jako kategoria społeczna. Warto jednak zastanowić się dalej nad jej rozumieniem i sposobami definiowania.

Kategorię granicy odnaleźć można m.in. w rozważaniach językoznawców. Jednakże „pojęcie to pojawia się w pracach językoznawczych jako niewymagające definiowania, lecz służące do definiowania innych pojęć” (Kubicka, 2012, s. 210). „Granice pomagają człowiekowi w porządkowaniu przestrzeni, wyodrębnianiu obiektów, dlatego wyznacza się je nawet tam, gdzie ich nie widzi” (ibidem, s. 212). Analiza leksykograficzna wskazuje, że różni autorzy koncentrują się przede wszystkim na „linii oddzielającej jakiś obszar od sąsiednich [...], linii, której fizycznie nie ma” (ibidem, s. 215). Dalej odnaleźć można nieprzestrzenne rozumienie tego pojęcia. Tu pojawia się rozróżnienie na „granicę czegoś” oraz „granicę między czymś a czymś” (ibidem, s. 220)

Polskie słowo „granica” wywodzi się z prasłowiańskiego *granī* oznaczającego „węgieł, krawędź, kant, granice, obwód, [...] wystawać, być ostro zakończonym”. Granica, stanowiąca jedno z niewielu zapożyczeń w języku niemieckim z języka polskiego, w formie *Grenze* oznaczała początkowo jednak nie ostrą krawędź, a znak graniczny (prawdopodobnie z uwagi na znakowanie granicy nacięciami na drzewach przez Słowian) (Nagórko, 1994, s. 41).

Pomimo istniejącego pluralizmu pojęciowego i definicyjnego wydaje się, że wspólnym mianownikiem większości podejść w obszarze studiów nad granicami jest obecnie rozumienie granicy jako instrumentu definiującego kategorie „my” i „oni” oraz odróżniającego „nas” od „nich”. Warto wskazać jednak na dynamiczny, a nie statyczny

charakter tego rozgraniczenia. Podejście takie znajduje swoje odbicie w dwóch formach, w których objawia się granica w naukach politycznych: *frontier* i *boundary* (Kristof, 1959). Istotnym wydaje się także fakt, że obydwie kategorie informują nie tylko o tym, jak zbudowane są relacje graniczne pomiędzy sąsiadującymi strukturami. Mówią one również wiele o samych tych strukturach: ich kondycji, etapie rozwoju oraz wizji.

Granica rozumiana jako *frontier* dominowała w europejskim porządku polityczno-terytorialnym aż do połowy siedemnastego wieku, do podpisania pokoju westfalskiego w 1648 roku. Stanowiła ona przestrzeń pomiędzy sąsiadującymi ze sobą strukturami politycznymi, nie miała charakteru linii. Przestrzeń ta bardziej niż instrument izolowania sąsiadów stanowiła obszar, gdzie ich wpływy, kultury, oddziaływania itd. mieszały się i wchodziły we wzajemne interakcje (Walters, 2004, s. 687-688; Browning, Joenniemi, 2008, s. 529). Tak rozumiana granica stanowiła w efekcie „obszar kontaktu pomiędzy dwiema jednostkami lub systemami społecznymi” (Evans, Newnham, 1998, s. 185). Czasami był to obszar ziemi niczyjej, znajdującej się pomiędzy dwiema jednostkami, jednakże przez żadną z nich niekontrolowany w rzeczywistości (Alkan, 2002, s. 34). *Frontier* stanowi więc pomost pomiędzy sąsiadującymi strukturami, będący rodzajem bramy lub otwartego okna do każdej z nich.

Drugie rozumienie granicy to *boundary*, w polityczno-terytorialnej przestrzeni Europy pojawiło się w wyniku ustanowienia porządku westfalskiego. Granica ta stanowi linię, najczęściej wyznaczoną precyzyjnie nie tylko na mapie, ale także w terenie, która rozdziela jednoznacznie terytoria, a co za tym idzie także struktury władzy (Evans, Newnham, 1998, s. 185). Wydziela więc w efekcie wyłączone suwerenności (O'Dowd, Wilson, 2002, s. 8). Musi być jasno i klarownie skonstruowana, wyznaczona i egzekwowana (Germond, 2010, s. 39). Ladis Kristof zauważa, że granica rozumiana jako *boundary* „wskazuje określone solidnie ustanowione ograniczenia (*the bounds*) konkretnej jednostki politycznej, a wszystko, co znajduje się wewnątrz niej, jest połączone ze sobą, to znaczy spięte wewnętrznymi powiązaniem” (Kristof 1959, s. 269-270). W efekcie *boundary* oznacza barierę

separującą jednostki polityczno-terytorialne, stanowi ostateczny koniec terytorium i kontroli nad nim.

Przenosząc politologiczną logikę obydwu pojęć *frontier* i *boundary* do rozgraniczania doradztwa politycznego i lobbingu, warto zastanowić się nad dynamiką tych dwóch konceptów w kontekście relacji między nimi. Czy zatem doradztwo polityczne i lobbing mają jasno zdefiniowane znaczenie i przestrzeń aktywności? Czy zdefiniowanie to ma charakter linearny, a więc ostry, wyraźnie i jednoznacznie określający zawartość każdego z obszarów? Czy też ich granice są słabo zdefiniowane i płynne, ze wzajemnym przenikaniem się i elementami przynależnymi do obydwu z nich? I dalej – czy charakter zdefiniowania wynika z regulacji prawnych, praktyki uprawiania obydwu typów aktywności lub może jedynie ich percepcji? Kto i jak dokonuje określania sposobów i form zawartych w każdym z pojęć? W końcu, czy granice obydwu obszarów, mając charakter inkluzywny czy też ekskluzywny, wykazują tendencje do otwartości na inne, pochodne aktywności bądź są na nie zamknięte?

Warto odnotować, że podobnie jak w przypadku granic politycznych można oczekiwać określonej dynamiki czasowej odnośnie formy granicy danych obszarów i określenia w efekcie momentu rozwojowego doradztwa politycznego i lobbingu. Początkowa faza powinna więc charakteryzować się dominacją *frontier*, by później wraz z konsolidacją obydwu obszarów zaowocować kategorią *boundary*. Następnie jednak należy spodziewać się tendencji do otwartości i współpracy.

ORGANIZACJA GRANICY

Poszukując dalszych inspiracji dla sposobów badania granicy pomiędzy doradztwem politycznym i lobbingiem, autor postanowił skorzystać z wiedzy politologicznej w zakresie studiów granicznych i transponować ją do badanego obszaru. Mając na uwadze

przedstawione wcześniej rozważania dotyczące *frontier* i *boundary*, warto dalej zastanowić się nad ich wzajemnymi relacjami. Jedno z pojawiających się pytań dotyczy tego, jak relacje te wyglądają w ujęciu nie tylko statycznym, ale także dynamicznym, w jakim zakresie organizacja granicy jest zmienna w czasie i przestrzeni.

Po pierwsze, w nawiązaniu do studiów nad granicami warto sprawdzić, czy reżim graniczny podlega procesowi liberalizacji, określanej najczęściej jako *de-bordering*. Czy też może następuje proces odwrotny, który określić można jako *re-bordering*, polegający na wprowadzaniu ograniczeń w przepuszczalności granicy, zwiększaniu obostrzeń w jej przekraczaniu i w efekcie ograniczeniu intensywności kontaktów.

W nauce nad integracją europejską opracowano ten problem, tworząc cztery wzorce strategii geopolitycznych, nazywane odpowiednio *networked (non)border*, *march*, *expansive frontier* (oryginalnie nazywany w literaturze *colonial frontier*) oraz *limes* (schemat 1). Pokazują one, jak skonstruowana jest „granica między czymś a czymś”.

Networked (non)border opisuje sytuację, w której granicę ujmuje się jako fizyczną barierę w znikomym stopniu ograniczającą interakcje sąsiadujących struktur. Są one bardzo intensywne z uwagi na gęstą sieć wzajemnych powiązań, tworzących przenikającą granicę siatkę kontaktów różnych aktorów. Wysoka jej przepuszczalność pozwala na relatywnie swobodną cyrkulację idei, osób, dóbr. Sama granica jest w efekcie zarządzana w wyniku interakcji pomiędzy zaangażowanymi podmiotami (Browning, Joenniemi, 2008, s. 527; Walters, 2004). Wraz z upływem czasu obserwujemy dalsze zacieśnianie relacji pomiędzy nimi i kolejne fazy transgranicznych interakcji.

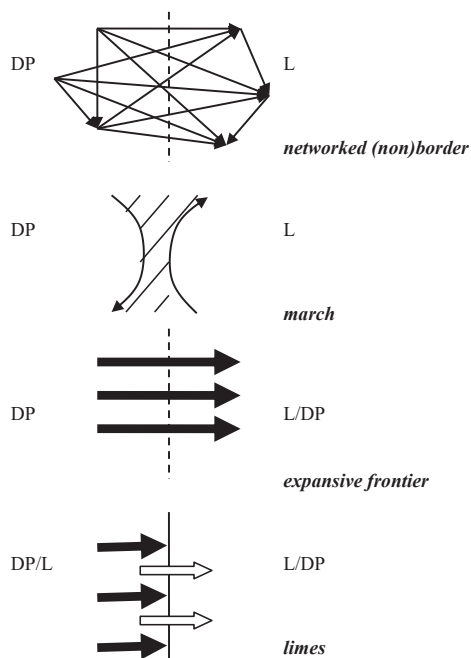
March stanowi strefę buforową pomiędzy dwiema strukturami. Nie należy ani do jednej, ani do drugiej. Jest to rodzaj strefy niczyjej, pozostającej poza zwierzchnością obydwu sąsiadujących jednostek. Izuluje je od siebie (utrudniając konflikty), pozwala jednocześnie na interakcje na „bezpiecznym gruncie”, gdzie wpływy mieszają się bez szkody dla integralności każdego z obszarów (Browning, Joenniemi, 2008, s. 527-528; Walters, 2004).

Expansive frontier może charakteryzować sąsiedztwo struktur, które nie dość, że są asymetryczne, to relacja siły ulega ciągłej zmianie. Jedna ze struktur jest silniejsza, druga słabsza. Silniejsza dokonuje ciągłej ekspansji, poszerzając swój obszar kosztem słabszej. Odbywa się to niekoniecznie z użyciem siły, najczęściej poprzez silny, jednokierunkowy wpływ (z pomocą idei, rozwiązań, norm itd.), który pierwsza ze struktur odciska na drugiej, modyfikując ją, czyniąc podobną do siebie samej i ostatecznie absorbując. W efekcie granica przesuwa się nieustannie, powiększając silniejszą z jednostek (Browning, Joenniemi, 2008, s. 528; Walters, 2004).

W *końcu limes* określa separację najczęściej także asymetrycznych struktur, funkcjonuje na zasadzie precyzyjnie wyznaczonej linii o finalnym przebiegu. Przeptywy i kontakty przekraczające tak zorganizowaną granicę są trudne, wzajemne wpływ niewielkie. Linia ta stanowi przede wszystkim bastion obrony i oporu wobec tego, co znajduje się poza nim (Browning, Joenniemi, 2008, s. 529; Walters, 2004).

Zastosowanie czterech przedstawionych modeli geopolitycznych do badania granicy pomiędzy doradztwem politycznym a lobbieniem pozwala określić relacje między nimi w ujęciu dynamicznym czasowo i organizacyjnie. Aby zoperacjonalizować ten zabieg, należałoby odpowiedzieć na szereg pytań dotyczących obu obszarów i relacji między nimi. Po pierwsze, czy granica między nimi liberalizuje się lub wręcz zaciera (w perspektywie regulacji prawnych, tematyki, osób i podmiotów zaangażowanych w jedną lub drugą). Albo odwrotnie – czy następuje jej krzepnięcie? Czy istnieją powiązania pomiędzy nimi, jacy aktorzy te powiązania kreują i w jaki sposób? Jak skonstruowane są asymetrie pomiędzy obydwooma badanymi obszarami? Czy któryś jest bardziej dynamiczny i rozwija się lub próbuje się rozwijać kosztem drugiego? Czy też pomimo asymetrii są one odseparowane w sposób jasny i klarowny, a granica ma charakter względnie stały?

Schemat 1. Organizacja granicy pomiędzy doradztwem politycznym (DP) a lobbingiem (L)

Źródło: Browning, Joenniemi, 2008, s. 528; modyfikacje nazw kategorii – autor.

GRANICE DYSCYPLIN I KATEGORII

Po zdefiniowaniu „granicy między czymś a czymś” należy spojrzeć jeszcze, jak budowana jest „granica czegoś”. W klasycznych studiach granicznych przyjmuje się, że jednostka polityczna może być zorganizowana terytorialnie według jednego z trzech modeli: statycznego (oryginalnie określanego w literaturze jako westfalski), ekspansywnego (oryginalnie: imperialnego) i pomnożonego (oryginalnie nazywanego neośredniowiecznym) (schemat 2). Każdy z nich inaczej

konstruuje swoje granice, organizacja granic ma także konsekwencje dla strukturyzacji wnętrza.

Model statyczny, łączący się w myśli politycznej z konsolidacją państw narodowych, ma jasno zdefiniowane granice oparte na logice *boundary*. Linia graniczna separuje wyłączne suwerenności. Całość zawarta wewnątrz granicy podlega silnej presji regulacyjnej i homogenizacyjnej. Centrum polityczne, ekonomiczne, kulturalne w równym stopniu kontroluje całość terytorium i wpływa na nie. Sama granica często ma charakter *limesu* (Browning, Joenniemi, 2008; Walters, 2004). W prezentowanych rozważaniach model ten można określić jako homogeniczny.

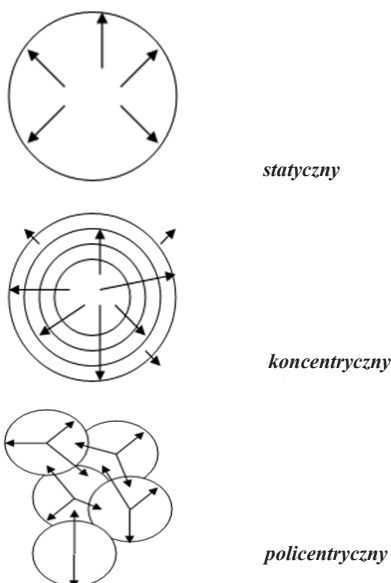
Model ekspansywny, oparty na logice malejącego wpływu centrum wraz z oddalaniem się od niego, charakteryzował m.in. imperia kolonialne. Trudno więc określić jedną granicę danej jednostki – istnieje ich wiele, tworzą koncentryczne kręgi. Każdy kolejny położony bardziej na zewnątrz jest słabiej zintegrowany z kręgami wewnętrznymi, podlega jednak jakiemuś ich wpływowi (Browning, Joenniemi, 2008; Walters, 2004). Granica całości ma zatem charakter *march* lub *expansive frontier*. W dalszych rozważaniach model ten określić można jako koncentryczny.

Model pomnożony bazuje na funkcjonowaniu licznych centrów oraz wielości interakcji między nimi zachodzących. W konsekwencji granica okazuje się trudna do zarysowania, częstokroć jest przekraczana przez wzajemne wpływy i oddziaływania (Browning, Joenniemi, 2008; Walters, 2004). Może być zorganizowana jako *march* lub *networked (non)border*. Dalej można ten model zdefiniować jako policentryczny.

Zastosowanie do rozgraniczenia doradztwa politycznego i lobbingu można trzech przedstawionych modeli może rodzić szereg pytań. Po pierwsze, czy każdy z tych obszarów posiada jasno zdefiniowaną tożsamość, z wyraźnie zaznaczonymi granicami i jednolitym centrum, które danym obszarem administruje? Czy też może każdy z nich posiada aktywności, przejawy i manifestacje lokujące się bliżej lub dalej „twardego rdzenia” każdej z tych dziedzin? Może też wzajemne przenikanie i oddziaływanie jest elementem szerszego systemu, w ramach

którego doradztwo oraz lobbing składają się z szeregu pomniejszych elementów charakterystycznych (w jakiejś części) dla jednego i drugiego obszaru, wchodzących ze sobą w skomplikowane zależności?

Schemat 2. Organizacja granicy doradztwa politycznego i lobbingu

Źródło: Browning, Joenniemi, 2008, s. 523; modyfikacje nazw kategorii – autor.

RELACJE GRANICZNE POMIĘDZY DYSCYPLINAMI I KATEGORIAMI

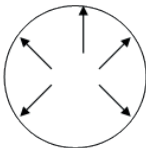
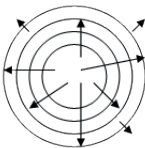
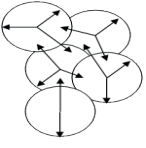
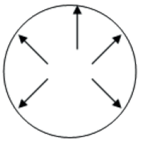
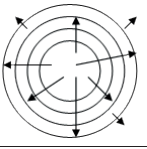
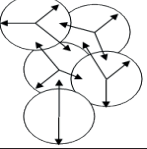
Rozważania odnośnie zdefiniowania granicy pomiędzy doradstwem politycznym a lobbingiem miały dotychczas charakter relatywnie statyczny. Koncentrowały się na różnych sposobach określenia granic każdej z tych dwóch kategorii oraz wprowadzały instrumenty opisu granicy między nimi. Jednakże istotą prowadzonych rozważań

jest także określenie wzajemnych relacji granicznych w ujęciu dynamicznym, łączącym wcześniej przywołane elementy. Odnoszą się one przede wszystkim do zmiennej czasu oraz istniejących asymetrii.

Po pierwsze, obszar kategorialny doradztwa politycznego i lobbingu zmienia się w czasie. Obydwie kategorie ewoluują, zmieniają się, rozwijają lub kurczą w zakresie formy, treści, instrumentów, aktywności oraz regulacji je definiujących (co określają procesy *de-bordering* i *re-bordering*). Dzieje się to jednak w sposób niejednorodny. Istniejące asymetrie powodują, że rozwój jednego z obszarów może oznaczać kurczenie się drugiego.

Próbując usystematyzować możliwe relacje graniczne, można skrzyżować wcześniej zaproponowane modele kategorialne, a powstałe kombinacje oznaczyć za pomocą czterech przywołanych już modeli organizacji granicy (schemat 3).

Schemat 3. Doradztwo polityczne a lobbing – ujęcie dynamiczne

			Doradztwo polityczne		
			modele dyscyplinarne		
					
Lobbing	modele dyscyplinarne		<i>limes</i>	<i>limes expansive frontier</i> (DP dominuje)	<i>limes</i>
			<i>limes expansive frontier</i> (L dominuje)	<i>march</i>	<i>expansive frontier</i> (L dominuje)
			<i>limes</i>	<i>expansive frontier</i> (DP dominuje)	<i>march</i>

Źródło: autor.

Jeżeli obie kategorie, czyli doradztwo polityczne i lobbying, lub przynajmniej jedna z nich zorganizowane są według logiki modelu homogenicznego, wtedy możemy oczekiwać, że granica między nimi przyjmuje formę *limes* i jako *boundary* trwale i konsekwentnie separuje oba obszary. Chyba że model homogeniczny jednej z kategorii zderza się z modelem koncentrycznym, według którego zorganizowana jest druga kategoria. Wtedy to on może rozrastać się kosztem pierwszego. Podobnie jak w sytuacji, gdy model koncentryczny spotyka się z modelem policentrycznym. Wtedy ten pierwszy powinien dynamicznie zdobywać przestrzeń, ograniczając ją drugiemu. W sytuacji, w której i doradztwo, i lobbying zorganizowane zostają jako obszary koncentryczne, granica między nimi powinna być wysoce nieprecyzyjna, przejawiając się w *frontier* i *march* – stanowiąc strefę wzajemnych wpływów z aktywnościami przynależącymi do obydwu z nich. To podobna sytuacja do tej, gdy i doradztwo i lobbying mają policentryczną organizację.

OPERACJONALIZACJA MODELI

Zaprezentowane powyżej rozważania pokazują, że kategorie dominujące w studiach granicznych przejawiają znaczny potencjał w rozumieniu charakteru granicy pomiędzy takimi kategoriami politologicznymi, jak doradztwo polityczne i lobbying. Jak pokazano jednak na każdym z etapów, konieczna jest ich operacjonalizacja. Wykorzystując pojęcia i spostrzeżenia zawarte powyżej, dynamika związana z koncepcjami granic pozwala na zadanie w dalszej części projektu następujących pytań:

Po pierwsze, jak definiujemy doradztwo polityczne i lobbying w porządku prawnym, politycznym oraz praktyce ich wykonywania?

Po drugie, czy wzajemne relacje pomiędzy doradztwem politycznym i lobbieniem rozgraniczone są w logice *frontier* czy *boundary*? Czy obydwa obszary widzą to rozgraniczenie podobnie?

Po trzecie, czy rozgraniczanie ma charakter statyczny, czy też uważać można zmianę jego charakteru w czasie? Jeżeli tak, to w którym kierunku? Czy następuje zamykanie się wewnątrz własnej granicy (*bordering*), czy też relacje opierają się na coraz większej przenikalności i otwartości (*de-bordering*)?

Po czwarte, czy obszary doradztwa politycznego i lobbingu są wobec siebie asymetryczne? Czy któryś z nich postrzega drugi jako „gorszy”/mniej profesjonalny/itd.?

Po piąte, który z modeli dyscyplinarnych najlepiej charakteryzuje naturę obecnego stanu organizacji doradztwa politycznego i lobbingu? Jak zorganizowane są wewnętrznie te obszary pod względem tematyki, regulacji prawnych, praktyki działalności itd.? Jak w efekcie wyglądają granice tych obszarów?

Po szóste, w jakie interakcje wchodzi ze sobą doradztwo polityczne i lobbying? Który z modeli określa w konsekwencji wzajemne relacje (*networked (non)border*, *march*, *expansive frontier*, *limes*)? Jeżeli są to struktury asymetryczne, oznacza to *march* (w przypadku istnienia przenikalnej szarej strefy, dodatkowo o statycznym charakterze) lub *expansive frontier* (jeżeli jeden z obszarów dynamicznie wchodzi w przestrzeń/kompetencje itd. drugiego). Jeżeli cechują się symetrią, należałoby interpretować przez pryzmat *networked (non)border* (przy przenikalności) lub *limes* (przy ostrej separacji).

Należy pamiętać, że porównawczy charakter niniejszego projektu dotyczy nie tylko samego badania doradztwa politycznego i lobbingu, ale polega także na skonfrontowaniu modeli tych relacji funkcjonujących w Niemczech i Polsce. Dlatego odpowiedzi na niniejsze pytania udzielić należy na przykładzie obydwu narodowych systemów. Pytania przedstawione powyżej stanowią jednocześnie ramę kryteriów porównawczych niemieckiego i polskiego sposobu rozgraniczania doradztwa politycznego i lobbingu.

BIBLIOGRAFIA

- Agnew J.A. (2003). A World That Knows No Boundaries? The Geopolitics of Globalization and the Myth of a Borderless World. *CIBR Working Papers in Border Studies*, vol. 2, s. 1-28.
- Alkan N. (2002). Borders in Europe. W: N. Alkan (red.). *Borders of Europe*. Bonn: Zentrum für Europäische Integrationsforschung.
- B/ORDERS IN MOTION, strona projektu, <https://www.borders-in-motion.de>, 20.12.2016.
- Browning C.S., Joenniemi P. (2008). Geostrategies of the European Neighbourhood Policy. *European Journal of International Relations*, vol. 14(3), s. 519-551.
- Brunet-Jailly E. (2005). Theorizing Borders: An Interdisciplinary Perspective. *Geopolitics*, vol. 4(10), s. 633-649.
- Evans G., Newnham J. (1998). *The Penguin Dictionary of International Relations*. London: Penguin Books.
- Germond B. (2010). From Frontier to Boundary and Back Again: The European Union's Maritime Margins'. *European Foreign Affairs Review*, vol. 15(1), s. 39-55.
- Jańczak J. (2013). Przesunięcie koncepcyjne w „studiach granicznych”. *Przegląd Politologiczny*, vol. 2, s. 83-93.
- Kolossov V. (2005). Border Studies: Changing Perspectives and Theoretical Approaches. *Geopolitics*, vol. 10(4), s. 606-632.
- Konrad V. (2015). Toward a Theory of Borders in Motion. *Journal of Borderlands Studies*, vol. 30(1), s. 1-17.
- Kristof L.K.D. (1959). The Nature of Frontiers and Boundaries. *Annals of the Association of American Geographers* vol. 49(3), s. 269-282.
- Kubicka E. (2012). O pojęciu granicy – raz jeszcze. *Linguistica Copernicana*, nr 1(7), s. 209-227.

- Nagórko A. (1994). Granica vs Grenze, Krezy vs Kreis (z historii wzajemnych zapożyczeń). W: S. Dubisz, A. Nagórko (red.). *Granice i Pogranicza. Język i historia*. Warszawa: Dom Wydawniczy Elipsa.
- Newman D. (2003). On Borders and Power: A Theoretical Framework. *Journal of Borderland Studies*, vol. 18(1), s. 13-25.
- O'Dowd L., Wilson T. (2002). Frontiers of sovereignty in the new Europe. W: N. Alkan (red.). *Borders of Europe*. Bonn: Zentrum für Europäische Integrationsforschung.
- Scott J. (2013). *Mapping Conceptual Change in Thinking European Borders*, Call for Papers, Conference Bergamo, Italy, 3-5.07.2013.
- Walters W. (2004). The Frontiers of the European Union: A Geostrategic Perspective. *Geopolitics*, vol. 9(3), s. 674-698.

THE CONCEPT OF BORDER IN THE CONTEXT OF DIFFERENCES BETWEEN POLITICAL CONSULTING AND LOBBYING

The presented article reflects on three categories: political consulting, lobbying and the border between them. Its aim is to build a conceptual apparatus and methodological instrumentarium associated with the concept of the border, the delimitation of both studied concepts and the presentation of mutual relations between them. It searches for inspiration within classical border studies and achievements of political science and international relations in the field of defining borders and border relations. Thus, the existing models for defining borders of a given entity and borders between two entities were adapted to the needs of the presented considerations. This results in a matrix allowing interpretation of empirical research carried out within this project's framework and described in further sections of this volume.